

EDITORIAL

Desaysibo nga pagbato sa tiraniya ni Duterte sa 2022

Isa ka desaysibo nga inaway sa tunga sang tiraniyang Duterte kag sang pumuluyong Pilipino ang magalupok sa maabot nga mga bulan. Madasig nga nagakonsolida ang mga malaut nga guban sang tiraniya kag pasintang terorismo, sa isa ka bahin, samtang nagatipon sa pihak nga bahin, ang malapad nga kubay sang mga progresibo kag demokratikong pwersa nga anti-tiraniya sang pumuluyo. Anuman ang resulta sang inaway nga ini, pat-ud nga magahagmak sa labi pa nga krisis ang nagaharing sistema pangpulitika.

Nakasentro ang inaway nga ini sa palaabuton nga eleksiyong presidensyal nga hiwaton sa Mayo, kag ang natalana nga pagtapos sang termino ni Duterte bilang presidente. Sa masunod nga lima ka bulan, pat-ud nga todo-todo nga magatinguha ang tanan nga pwersa pangpulitika nga maagum ang tagsa-tag-sa nila nga katuyuan.

Nagapangibabaw sa subong ang tiranikong alyansa sang mga Duterte, Marcos kag Arroyo sa inaway sa eleksyon bangud uyat nila ang poder. Kontrolado nila ang militar kag pulis nga ginagamit para ipiton, kugmaton kag kugaon ang mga pwersa nga nagapamatuk sa tirani-

ya. Ginombrar kag uyat man ni Duterte ang mayorya sang upisyales sang Commission on Election (Comelec). Kontrolado man ni Duterte ang dekompyuter nga sistema sang isipay nga sang 2019 gingamit agud ibutang ang iya mga alipures sa Kongreso kag Senado.

Labaw sa tanan, uyat sang al-yansang Duterte-Marcos-Arroyo ang higante nga manggad kag resorsa sang estado. Ginabuhos sang mga Marcos ang ila pila ka bilyong pisos nga kinawatan nga manggad nga gindambong sang panahon sang diktadurya agud baklon ang katampad sang mga pulitiko, maghakot sa ila mga rali kag *motorcade*, mangiba-

baw sa mga anunsyo sa masmidya, kag dumugon ang *social media* agud magtuga sang ilusyon sang malapad nga suporta. Nagabuhos man ang pondo halin sa mga daku nga negosyo nga daan na nga kahimbon sang diktadurya, amo man ang mga daku nga burgesyas-kumprador nga nahadlok nga balikan sila sa senaryo nga mangibabaw ang mga Marcos.

Nagahiliusa subong ang alyansa sang mga tirano, bisan pa indi matago nga madalom man ang banggianay sa ila kubay. Padayon nga ginagamit ni Duterte ang pamahug sang napasaka sa Comelec nga kasong diskwalipikasyon batuk kay Ferdinand Marcos, Jr. agud magpuga sang mas daku nga konsesyon kag kasiguruhan sang proteksyon. Ginpakita ni Duterte nga wala siya sang kabulusgan sa gahum kag manggad, gani indi mangin makakilibot kon pagapilion gihapon ni Duterte nga sipaon si Marcos kag suportahan ang sin-o man nga mapasunod sa iya mga dikta.

Napaslawan ang nagkalainlain nga partido anti-Duterte nga magtingub kag magpili sang isa lang ka kandidato. Nagapanguna sa pinakadaku nga partidong oposisyon ang Liberal Party ni Leni Robredo, ugaling kulang katama pa ang ginapakita niya nga ikasarang nga pamunuan kag hugpungon ang pumuluyo. Wala nakabulig sa iya tsansa nga magdaug ang pagdistansya niya sa pungsodnon-demokratikong mga partido kag organisasyon nga nalakip sa pinakamalig-on nga nagabato sa tiraniya ni Duterte kag may baseng masa nga pila ka milyon nga boto sa eleksyon.

Dapat padayon nga magtinguha ang mga pwersang oposisyon nga mabilog ang ila alyansa. Bisan pa man, wala man sang pormal nga pagsimpon sang pwersa o pag-alyansa sa eleksyon, dapat maghiliusa ang mga pwersang oposisyon nga bilugon ang pinakamalapad nga kahublagan kontra sa pagbalik sang mga Marcos kag pagpalawig sa dinastiya ni Duterte—isa ka kahublagan kontra sa mga pasista, makawat kag butigon. Dapat maghiliusa sila tanan nga maid-id nga isipon ang mga balota kag batuan ang tanan

nga mga tikang para dayao ang resulta sang eleksyon. Dapat naka-handa sila tanan nga magtindog kag maghulag oras nga mabuyagyag ang malaparan nga pagdinaya nanday Marcos kag Duterte sa eleksyon.

Dapat padayon nga magpursiger ang mga pungsodnon-demokratikong partido kag organisasyon nga isahon ang mga nagapanguna nga partido kontra sa tiraniya kag buyukon ang mga ini nga suportahan ang mga panawagan nga patriyotiko kag demokratiko. Lakip sa mga ini ang singgit para sa katarungan sang pila ka pulo ka libo nga biktima sang pagpatay sa paltik nga “gera sa droga,” ang paghilway sa tanan nga bilanggong pulitikal, pagtaas sang sweldo, duta para sa mga mangu-nguma, pagdula sa gahum sang militar sa gubyerno kag katilingban, pagsulong sa seryoso nga sugilanon pangkalinungan kag pagpauntat sa gera batuk sa mga sibilyan sa porma sang okupasyong militar kag pulis sa mga baryo, pwersahan nga “pagpasurender,” kag pagpamomba halin sa ere kag pagpanganyon.

Kadungan sang pagsulong sang mga paghimakas pangpulitika sa ka-

syudaran kag kaumhan, dapat padayon nga pabaskugon ang rebolusyonaryo nga armadong paghimakas agud batuan ang pasistang pagpanalakay batuk sa masa kag isulong ang mga demokratikong paghimakas sang masang mangunguma.

Dapat mangin mapisan ang Bagong Hukbong Bayan (BHB) nga labing palaparon kag pasingkion ang gerilya nga pagpakig-away sa basehan nga nagapadalom kag nagapalapad nga baseng masa, agud paslawon ang deklaradong katuyuan sang AFP nga pagadugmukon ang armadong paghimakas antes magtapos ang termino ni Duterte.

Sa maabot nga mga bulan, patud nga ikasa sang AFP ang mga daku nga opensiba militar batuk sa mga yunit sang BHB. Ang pasistang terorismo sang mga upisyal sang militar kag pulis labing magapamuklat sa mata sang pumuluyo sa kahustuhan sang mag-arms kag magpasakup sa armadong paghimakas.

Dapat padayon nga pabaskugon sang BHB ang ikasarang sini sa mga gerilyang maniobra kag estilo sang pagtrabaho agud dingutan sang target ang kaaway samtang nagapabaskog, nagarekrut sang bag-o nga mga Pulang hangaway, nagapalapad sang teritoryo, nagatukod sang bag-o nga mga organisasyong masa, nagakonsolida sang mga prenteng gerilya kag nagabukas sang bag-o, kag nagalunsar sang mga taktikal nga opensiba nga patud mapadaug.

Para sa Partido, ang maabot nga mga bulan maayo nga kahigayunan para sa malaparan nga pagpukaw, pagorganisa kag pagpahalag sa masang Pilipino. Dapat hugot nga pamunuan sang Partido ang mga paghimakas sang banwa kag armadong paghimakas agud labing makapalapad kag makapabaskog. Ang nagahilapit nga anibersaryo sang Partido dapat magserbi nga okasyon para ihanda ang isip kag palig-unon ang kubay para pas-anon ang mga mabug-at nga hilikuton nga baktason ang mabudlay nga dalan sang paghimakas sa palaabuton. AB

Tuig LII No. 24 | Disyembre 21, 2021

Ang Ang Bayan ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray, Ingles kag Espanyol. Nagabaton ang Ang Bayan sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.

 @cpp_angbayan

 fb.com/editorsofAB

 cppinformationbureau@gmail.com

Kaundan

Editorial: Desaysibo nga pagbato sa tiraniya ni Duterte sa 2022	1
Pagduso sang pangabuhian kg kinamatarung	3
Pag-aprubar sa ATL, ginpakamalaut	4
Libo nga Lumad, nagbakwit	4
Kaso sg “nagabyahe nga mga kalabera”	5
3 pistola, naagaw sg BHB-Surigao del Sur	5
Mga protesta	5
Kampanya sg pagpabakuna	6
Likaw ang gubyerno sa responsibilidad	7
Sa malip-ot nga pulong	8
Tatlo, ginpatay sa Negros	9
Pagpamilit sa bihag	9
Pag-extradite kay Assange, ginpakamalaut	9
Una nga unyon sg Starbucks, natukod	9
Labaw nga di pagkaalalangay	10

Ang Ang Bayan ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas

Pagduso sang pangabuhian kag kinamatarung sa 2021

Sa tuig 2021, sige-sige nga ginduso sang demokratikong organisasyon ang paghatag sang estado sang nagakaigo nga ayuda sa mga sektor nga apektado sang krisis sa pangabuhian kag pandemya. Sang Mayo, gintukod ang Ayuda Network nga nagpanguna sa pagkalampag sa Kongreso para siguruhon nga may nagakaigo nga pondo pang-ayuda. Kabahin sang amo nga network ang 10K Ayuda Network sang imol nga sektor nga may 200,000 katapo.

Halin Pebrero, masobra 30 piket ang ginlunsar sang nagkalainlain nga grupo sa atubang sang Kongreso, sa Mendiola sa Maynila, kag sa atubang sang nagkalain-lain nga mga ahensya sang gubyerno para iduso ang ayuda. Ginlunsar man sa mga rehiyon ang pareho nga mga kampanya kag paghulag. Sa ginpasar nga badyet para sa 2022, ₱5 bilyon lang ang gintalana para diri, tuman ka layo sa ₱206.7 bilyong ayuda sang 2020.

Ang mayor nga mga aksyong masa sa nagligad nga tuig halos nakasentro man sa pagpangalampag para sa ayuda. Lakip diri ang mga paghulag sa ulihi nga SONA ni Duterte, Adlaw sang Kababainhan sang Marso, Adlaw sang mga Mangunguma sang Oktubre, sa Kaadlawan ni Andres Bonifacio sang Nobyembre 30, kag Internasyunal nga Adlaw sang Tawhanong Kinamatarung sang Disyembre 10, nga ginpartisipahan sang masobra 5,000.

Halin Pebrero, siyam ka adlaw sa sulod sang 17 semana, ginpakig-away sang pito ka abugado nga nagrepresentar sa 37 petisyon kontra sa Anti-Terrorism Law ang pagbasura diri. Sa panahon sang mga pagpamati, naglunsar sang piket ang mga petisyuner kag mga grupo sa atubang sang korte. Naglunsar man sang protesta sang Hulyo ang mga grupo sa una nga anibersaryo sang mapiguson nga layi.

Halos pito ka bulan makaligad ang mga pagpamati, ginpagwa sang Korte

Suprema ang desisyon nga nagpabor sa layi, luwas sa duha ka gamay nga punto.

Sa bilog nga tuig, nagpadayon ang panawagan sang mga demokratikong grupo para bungkagon o kahaan sang pondo ang NTF-Elcac, ang hunta nga sibil-militar sang rehimeng Duterte. Magkasunod nga piket ang ginlunsar sa atubang sang Senado kag Kongreso sang Septyembre kadungan sang deliberasyon sang nasyunal nga badyet. Halin sa ₱28 bilyon, una ini nga ginpanubo sa ₱4 bilyon. Sa katapusan, gintalanaan ang ahensya sang ₱17.1 bilyon, halos pareho lang sa ₱19 bilyong badyet sini subong nga tuig.

Ginpakamalaut sang mga progresibong grupo ang NTF-Elcac kag kampanyang *red-tagging* kag pagpamigos sini batuk sa mga progresibo. Pinakamapintas nga gindulot sang kampanya ang pagpatay sa siyam ka aktibista kag pag-aresto sa anum nga iban pa sa Southern Tagalog sang Marso 7.

Pagbato sang mga sektor

Sa bilog nga tuig, masobra 500 protesta sa bilog nga pungsod ang nalista sang Ang Bayan. Pinakamadamo nga paghulag ang ginlunsar sa Metro Manila nga ginsundan sang Southern Tagalog sam-

tang namentenar ang mga protesta sa iban pang syudad pareho sang Baguio, Angeles sa Pampanga, Naga sa Camarines Sur, Calamba sa Laguna, Bacolod sa Negros Occidental, Iloilo, Cebu kag Davao.

Tampok ang mga paghulag sang mga mamumugon sa ikaayong lawas nga naglunsar sang indi magnubo sa 25 *walkout* kag piket sa pagpamuno sang Alliance of Health Workers para sa benepisyo kag kaayuhan sang sektor. Ginlunsar man sang mga pamatan-on kag titser ang mga paghulag para sa luwas nga balik-eskwela. Subong man, naglunsar sang mga karaban ang mga mangunguma sang Southern Tagalog, Central Luzon kag Cagayan Valley didto sa Metro Manila para sa tunay nga reporma sa duta kag ayuda.

Luwas diri, may mga paghulag batuk sa nagapadayon nga ekstrahudisyal nga mga pagpamatay sa idalom sang paltik nga “gera kontra-droga,” kag para iduso ang pagkiha kay Rodrigo Duterte sa International Criminal Court. Pormal na nga gin-aprubahan sang korte sang Hunyo ang imbestigasyon sa iya mga krimen batuk sa katawhan.

May ara man nga paghulag batuk sa pagtimbuok sang presyo sang langis kag mga balaklon, demolisyon kag *climate change*. Ginduso man sang mga progresibong grupo ang pagpataas sang sweldo sang mga titser kag empleyado, kag pagtapos sa kontraktwalisasyon. Nagpadayon man ang mga rali para sa *academic ease*, balik-pasada, pagbato sa pribatisasyon kag pagpasilabot sang rehimeng Duterte sa lokal nga mga kooperatiba. Ginbatuan man sang mga unyon kag asosasyon sang mamumugon ang iskema nga *no vax, no work*.

May ara man nga mga kampanya nga nakabase sa komunidad batuk sa minilyon nga piso nga proyektong reklamasyon sa Manila City, Dumaguete City kag Cebu, amo man sang kampanya batuk sa *offshore mining* sa Cagayan Valley kag Pangasinan.

Pag-aprubar sa ATL, ginpakamalaut

Nagmartsa sang Disyembre 10 ang 5,000 aktibista sa University of the Philippines (UP)-Diliman bilang pagdumdom sa Internasyunal nga Adlaw sang Tawhanong Kinamatarung. Ginkundenar sa protesta ang desisyon nga ginpagwa sang Korte Suprema sang Disyembre 7 nga nagpalig-on sa mga probisyon sang Anti-Terror Law (ATL) sa pihak sang wala-tuo nga mga petisyon nga ginpasaka para ibasura ini.

Antes ang martsa, naglunsar sang *press conference* sa unibersidad ang mga abugado nga nagatig-lawas sa mga petisyuner batuk sa ATL. Nagpahayag sila sang pagkadisgusto sa desisyon sang Korte Suprema nga nag-aprubar sa ATL sa pangkabilugan sini luwas sa duha ka “minimal” nga punto. Ang mga ini kabahin sang ikaapat nga seksyon sang layi nga siling nila lapas sa kahilwayan sa pagpahayag, kag ang ikaduha nga parapo sang ika-25 seksyon sang layi nga nagapahanugot sa Anti-Terrorism Council nga ideklarar ang anuman nga grupo bilang terorista sa hingyo sang ibang pungsod.

“Indi ini kadalag-an,” pahayag ni Atty. Evalyn Ursua, isa sa mga abugado, angut sa duha ka gamay nga probisyon nga gindeklarar nga “indi konstitusyunal.” Siling niya, madamo nga probisyon nga mas sig-nipikante nga dapat ipabasura sang Korte Suprema. Lakip diri ang mala-pad nga depinisyon sang “terorismo,” absolutong gahum sang Anti-Terrorism Council, detensyon sang tubtob 24 adlaw, unilateral nga pag-freeze sang mga propyedad sa bangko nga wala sang nagakaigo nga proseso kag madamo nga iban pa. “Kon usisaon, dapat ang bilog nga layi ang gin-atras,” suno kay Rep. Edcel Lagman.

Sa martsa pagkatapos sang *press conference*, ginbansagan sang mga raliyista ang hubon Duterte-Marcos bilang “Hubon sang Teror” nga nagahana magsabwag sang kagugmat sa bilog nga pungsod. “Anum ka tuig nga gin-antus sang pumuluyong Pilipino ang terorismo sang estado, kalakasan kag pagpa-

migos,” hambal ni Cristina Palabay sang Karapatan. “Indi dapat tugutan nga magpadayon ang pareho nga makamamatay nga kampanya sa masunod nga anum ka tuig.”

May pareho nga mga paghulag sa nagkalainlain nga parte sang pungsod. Sa Baguio City, nagmartsa ang mga raliyista sa Session Road antes magprograma sa Malcom Square. Nagrali man sa Naga City ang mga aktibista kag mga tagasupporta halin sa nagkalainlain nga distrito sang Camarines Sur. Sa Cebu City, nagpiket ang mga progresibong grupo sa atubang sang kampo sang Philippine National Police-Region 7 sa Osmeña Boulevard antes magkadto sa Colon St. Sa Bacolod, halin sa Lupit Church nagmartsa ang mga taga-Negros padulong sa Bacolod Plaza. Sa Sunburst Plaza naman

sa Iloilo City ginhiwat ang aktibidad sa Panay, kag sa Freedom Park sa Davao City nagprograma ang mga progresibo.

Sa iban nga bahin sang pungsod, nagkalainlain nga tipo man sang protesta ang ginlunsar. Nag-sindi sang mga kandila ang mga estudyante sang Central Luzon State University sa atubang sang unibersidad sang Disyembre 9. Sa Tumauni, Isabela, nagpasaka sang petisyon sa lokal nga gubyerno ang mga organisasyon pangmangunguma nga Amihan kag Dagami agud imbestigahan ang mga abuso sang 95th IB kag 86th IB. AB

Libo nga Lumad, nagbakwit bangud sa pagpamomba

LIBO NGA LUMAD ukon 260 pamilya halin sa mga barangay sang Napnapon, Damulol, Mina, Badiangon kag Tibuhol sa Palimbang, Sultan Kudarat ang dali-dali nga nagbakwit nga wala sang dala bisan ano dulot sang wala untat nga pagpamomba kag pagpanganyon sang militar.

Sang Disyembre 9, alas-5:15 sang aga, indi magnubo sa anum ka daku nga bomba ang ginhulog sang duha ka FA-50 *jet fighter* sa Napnapon River sa Barangay Napnapon. Indi magnubo sa pito ka suldado, lakip ang isa ka upisyal, ang napatay sang mahulugan sang kaugalingon nga bomba sang militar. Wala sang yunit sang hangaway sang banwa sa lugar sa panahon nga ina.

Sa masunod nga adlaw, indi magnubo sa 130 beses nga ginkanyon ang mga kaiping nga duog. Masobra 400 suldado ang gindul-ong sang nagasinugpon kag sunud-sunod nga paglupad sang mga helikopter nga nagtublag sa kalinungan sa lugar.

Agud pangapinan ang masa sa lugar, duha ka magkasunod nga operasyong haras ang ginlunsar sang BHB sa mga barangay sang Napnapon kag Mina sang Disyembre 15 kag 16. Isa ka suldado ang napatay kag duha ang napilasan.

Kaso sang “nagabyahe nga mga kalabera” sa Leyte, ginbasura

Ginbasura sang Disyembre 16 ang himu-himo nga kaso angut sang pagpatay sa 15 indibidwal sang dekada 1980 kag kuno pagtambak sa ila mga bangkay sa isa ka lulubngan sa Inopacan, Leyte. Ang desisyon ginpagwa sang Manila Regional Trial Court Branch 32 naghaling sa petisyon nga ibasura ang mga ebidensya nga gingamit para pasakaan sang kaso sanday Satur Ocampo, Rafael Baylosis, Adelberto Silva, Norberto Murrillo, Dario Tomada, Oscar Belleza, Exuperio Lloren kag Vicente Laddad.

Luwang diri, ginmandu sang korte ang pagbasura sa pareho nga kaso batuk kanday Benito kag Wilma Tiamzon, Lino Salazar, Presillano Beringel, Luzviminda Orillo, Muco Lubong kag Felix Dumali. May 38 katawo ang ginpasakaan sang kaso nga ini. Ginmandu sang korte ang gilayon nga paghilway sa tanan nga nakulong base diri.

Suno sa National Union of Peoples’ Lawyers (NUPL), ginpasura sang korte ang himu-himo nga kaso bangud wala napamatud-an ang primarya nga krimen sang pagpatay sa ginasing 15 indibidwal. Siling sini, wala napamatud-an nga ang mga kalabera nga nakutkot mga kalabera sang ginadudahan nga mga biktima. Indi man mapatihan ang mga panaysayon sang mga “saksi.”

Una nga ginpasaka ang kaso sang 2006 pagkatapos hambalon sang mga suldado sang 43rd IB nga ang nabatian nila nga mga “gahod” sa Mt. Sapang Dako “gahod sang mga multo” sang mga indibidwal nga kuno ginpatay sang hangaway sang banwa bisan duha ka dekada na ang nagligad. Dulot sang “pagmulto” nga ini, ginkutkot sang mga suldado ang isa ka lugar kon sa diin nakit-an kuno nila ang mga kalabera sang “15 katawo.”

Ang mga “nakutkot” nga mga kalabera una na nga gingamit sa isa ka kaso nga ginbasura sang Leyte Regional Trial Court. Sa kaso nga ini, ang mga kalabera nga “nakutkot” sa Barangay Monterico, Baybay, Leyte sang Hunyo 2000. Kabahin sa mga ginhingadlan nga mga biktima sanday Concepcion Aragon, Juanita Aviola kag Gregorio Eras—ang pareho nga mga biktima nga nakutkot liwat sa Inopacan sang 2006. Bangud diri, ginbansagan ang kaso sa Inopacan bilang kaso sang “nagabyahe nga mga kalabera.”

3 pistola, naagaw sang BHB sa Surigao del Sur

TATLO KA PISTOLA ang naagaw sang Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Surigao del Sur sa ambus nga gintigayon sang isa ka yunit sini batuk sa mga suldado sa Barangay San Vicente, Madrid sang Disyembre 15. Sakay sa isa ka Isuzu *pick-up* ang mga suldado sang ambuson sila. Indi matuod ang ginpagwa sang militar nga kabahin sila o nagakadto sila sa paghanda sa pag-igo sang Bagyong Odette para maghatag sang ayuda.

Sa malain nga palad, duha ka sibilyan nga nakamotor ang napilasan sang mag-*overtake* sila sa ginasakan sang mga suldado. Nagpangayo sang pasaylo ang yunit sang BHB sa pamilya bangud sa kahinaan nga ini, kag nagtanyag sang bayad-danyos.

Unyon sang San Lazaro Hospital sa Maynila, matukod na. Nagdaug ang San Lazaro Hospital Employees Association-Alliance of Health Workers sa ginhiwat nga eleksyon sa sertipikasyon sang unyon sang mga mamumugon sa ikaayong lawas sa ospital nga ini sa syudad sang Maynila sang Disyembre 7. Nagboto nga pabor sa unyon ang mga mamumugon sa ikaayong lawas sa ospital para itiglawas sila sa pakignegosasyon sa maneydsment.

Negosasyong CBA sa Daiwa sa Laguna, nangin produktibo. Naduso sang mga mamumugon sang Daiwa ang ila mga demanda sa ginhiwat nga *collective bargaining agreement* (CBA) sa tunga sang Malayang Unyon sa Daiwa-Olalia KMU kag maneydsment sang kumpanya sang Disyembre 7. Nakasugtan diri ang dugang nga sweldo kag benepisyo. Ang Daiwa Seiko Philippines Corporation sa Cabuyao, Laguna nagamanupaktura sang mga pyesa sang motor.

Hustisya para sa Guinobatan 2. Masobra 500 Bicolano ang nagtambong sa misang bayan sa Guinobatan Plaza, Albay sang Disyembre 15 bilang kabahin sang kampanya nga hustisya para kanday Jaymar Palero kag Marlon Napire, duha ka aktibista nga ginpatay sang mga pulis sang Hulyo 25 sa Guinobatan. Sila mga katapu sang organisasyon sang mangunguma sa Albay. Ginpangunahan ang misa sang Justice for Guinobatan 2 Movement.

Ibalik ang dyip sa Commonwealth, Quezon City. Nagpiket sang Disyembre 7 sa atubang sang LTRFB sa Quezon City ang mga tsuper kag opereytor sang dyip para ipanawagan ang 100% nga pagbalik sang pasada sa Commonwealth Avenue sa Quezon City kag kilalohon nga lehitimo ang ila prangkisa.

Nagpanawagan man sila sang subsidiyo sa pagbakal sang petrolyo sa atubang sang padayon nga pagtimbuok sang presyo sini. Naglab-ot sa 2,000 pangpublikong salakyan sa amo nga ruta ang wala nakabiyahe sa kahabaan sang nasambit nga karsada halin pa 2020.

Karaban batuk sa reklamasyon sa Cebu. Ginatos ka residente sang Calajoan, Tungkil, Guindaruhan sa Minglanilla, Cebu ang nagpasakup sa karaban sang Disyembre 9 kontra sa ginahimo nga reklamasyon kag pagkwari sa ila lugar. Mabaskog nila nga ginapamatukan ang proyekto sang Ming-Mori Development Corporation kag Jomara Earthmoving and Development Corporation. Siling nila, linibo ang mapalayas kag madulaan sang pangabuhian dulot sang proyekto nga ini.

Gasto kag kabos nga paghanda sa kampanya sang pagpabakuna

Libre ang bakuna pero indi libre magpabakuna. Wala sang bakunahan sa baryo ni Aya gani nagbyahe siya kag ang iya magulang nga babae pakadto sa sentrong banwa agud magpa-iniksyon sang Nobyembre 30. Masobra isa ka oras ang ila byahe para makakadto sa pinakamalapit nga *vaccination center*. Naggasto sila sang ₱1,000 para sa transportasyon kag pagkaon. Kinahanglan nila nga maggasto liwat para sa pangaduha nga dosis. Sa ila pamilya, apat pa lang ang nabakunahan bangud sa kakulangan sang pondo.

Lakip si Aya sa linibo nga nagsabat sa panawagan nga magpabakuna sa tatlo-ka-adlaw nga kampanya sang koordinado nga nasyunal nga pagpabakuna sang Nobyembre 29 tubtob Disyembre 1. Una nga target sang kampanya nga ini ang mabakunahan ang 15 milyon pero ginpanubo ini sa 9 ka milyon bangud sa mada-mo nga kakulangan.

Sa sentrong banwa sa South Cotabato nga ginkadtuan ni Aya, tala-lupangdon ang kakulangan sang paghanda. Kulang katama ang mga tinawo sa ikaayong lawas bisan pa may mga boluntir halin sa pribadong sektor. Sa isa ka *vaccination center*, masobra 1,000 ang nagpila. May ara lang ini nga mas o menos 70 katawo nga kadam-an mga Barangay Health Worker (BHW), upod ang tatlo ka doktor kag pila ka nars. Resulta sini, nakalab-ot tubtob Disyembre 3 ang pagpabakuna.

“Tani indi lang oras sang trabaho ang nadugangan, tani pati sweldo namon,” reklamo ni Myrna, isa sa mga BHW sa amo nga *vaccination center*. Nagabaton lang ang mga BHW pareho niya sang ₱9,900 kada bulan. Masunson man nga nagalab-ot sang pila ka bulan antes sila makasweldo. Wala sila

sang benepisyong halin sa Philhealth kag Social Security System. Indi sila upod sa mga mahimo magbaton sang Special Risk Allowance bisan ginabilang sila sa mga *frontliner* kag pa-

ngunahon nga nagaatubang sa bayrus.

Permi man nga naatrasar bisan ang sweldo sang mga nars kag kumadrona nga dapat nagabaton sang ₱30,000 tubtob ₱50,000 kada bulan halin sa Department of Health (DOH). Bangud tuman ka gamay ang badyet para sa ila, wala sang doktor ang mga *health center* bisan sa mga sentrong banwa. Mga nars ang nagaakto nga doktor sa mga lugar nga ini, kag nagahatag lang sila sang *referral* kon kinahanglan gid sang doktor ang isa ka pasyente.

Perwisyo ang dulot sang kakulangan sang personel kag mahinay nga pagpabakuna labi na sa mga mamumugon. “Sa pagkamatuod, labaw ako nga nagakabalaka nga magpabakuna,” siling ni Hener. Pero napilitan siya nga magpila bangud kinahanglan niya sa trabaho. “Bisan indi mandato obligado kami,” siling niya. Sandig ini sa IATF Resolution-148B kon sa diin ginahatagan-ligwa ang mga upisina kag negosyo nga obligahon ang ila mga mamumugon nga magpabakuna, kag kon indi magpa-test kada semana gamiton ang kaugalingon nga pondo. Nagalab-ot sa

₱2,500 ang pinakabarato nga *test*.

Sa pihak nga bahin, wala ginatunod sang mga negosyante ang iban nga pagsulundan sang IATF pareho sang indi pagmarka nga nag-lib sang mga nagpabakuna. “Daw indi pa ako mainiksyunan subong nga adlaw,” pagkabalaka ni Hener. Isa ka adlaw lang ang lisensya niya sa iya superbisor. “Mabudlay pa man maglisensya sa trabaho,” siling niya. “Pat-ud bwag pagamarkahan nga lib ang indi ko pagsulod. Gutom kag magasto pa, ‘no work, no pay’ pa.”

Libo man ang nagpila para magpabakuna, daku pa gihapon ang wala nabakunahan sa South Cotabato. Ang Bangsamoro Autonomous Region of Muslim Mindanao, kon sa diin kabahin ini, ang may pinakamanubo nga tantos sang pagbakuna sa bug-os nga pungsod.

Lapnagon ang kakulba sa mga baryo nga mangin malain ang bakuna sa ila lawas. Resulta ini sang naglapta nga disimpormasyon sa *social media*. Ang mga kakulba nga ini madali madula paagi sa lapnagon nga kampanyang impormasyon sa syensya sang bakuna. Mas makaganyat man kon igapalapit sa ila ang mga sentro sang pagbakuna, imbes nga obligahon sila nga maggasto kag maghulat sang tuman kadugay.

Ang mga kakulangan nga ini sa mga pasilidad kag tinawo medikal repleksyon sang kriminal nga pagpabaya sang rehimensang Duterte sa sektor sang ikaayong lawas nga ginpatinkad sang pandemya. Subong nga tuig, ₱4.8 milyon lang sang gintalana sining badyet para sa Health Facilities Enhancement Program nga para sa pagtukod sang imprastruktura sa ikaayong lawas kag pangsuporta sa operasyon sang mga upisyal sang DOH.

Likaw ang gubyrno sa responsibilidad

Pagkatapos sang pila ka bulan nga pagduso sang mga estudyante para sa luwas nga pagbalik-eskwela, ginakakunyagan nila ang anunsyo sang Commission on Higher Education (CHED) nga buksan liwat ang mga klasrum sa Enero 2022 para sa atubangay o *face to face* (F2F) nga mga klase. Maluwas sa Medisina kag kaangut nga pang-ikaayong lawas nga mga kurso nga una na nga ginpahanugutan sining tuig, may ara na nga mga klase sa iban pang mga kurso kag kolehiyo.

Nangin malipayon ang pagdumdom sang mga estudyante labi na sa *social media* sa malipayon nga pag-ululupod nila nga mga magklasmeyt. Madamo ang *nag-post* sang mga bidyo kag laragway nga nagapakita sang masadya nga mga tuig antes ipasira ang mga eskwelahan. Ang kahidlaw nila halin sa simple nga pagdumdom kon paano magbantay sang pangpasahero nga salakyan o magsuksok sang uniporme, tubtob sa paghilway sa mga kabudlayan sang mga klase nga *online*.

Para sa pila ka estudyante sa University of the Philippines-Manila (UPM) nga nakatambong sa limitado nga atubangay nga mga klase sang tunga-tunga sang tuig, daku nga bulig ini sa ila kalusugan mental. “Ang pagpamangkot sa kaiping kon ano ang ginhambal sang titser, kon nahimo ang ginapahimo, ang pagpambitanay sang mga ginhimo, tanan ini pila ka libo ka pilo nga malipayon,” siling sang isa ka estudyante sa Bachelor of Science in Public Health (BPH). Dugang niya, ginpalig-on man sini ang teoritikal nga mga gintalakay sa *online* nga mga klase.

Kadam-an sa mga kurso nga nauna nga ginpahanugutan magbukas subong nga tuig nagakinahanglan sang mga klase sa sulod sang laboratoryo, o indi gani pag-*intern* o paghanas sa mga ospital. Suno sa isa pa ka estudyante sang BPH, ang mga praktikal nga kahanasan nga ina tuman nga kinahanglanon nila kag ma-

hatag lang sang atubangay nga mga klase.

Pero kon ano ang kakunyag sang mga estudyante amo man ang wala-interes sang nasyunal nga gubyrno nga tunay nga magbukas ang mga klasrum. Sa katapusan natulod ini nga maghimo na sang atubangay nga mga klase, hugas-kamot giha-pon ini sa pagsiguro nga luwas nga makabalik-eskwela ang mga estudyante. Sa kaso sang CHED, ang solo nga ginhimo sini ang pagpagwa sang mga listahan sang dapat himuon, indi para sa ahensya, kundi para sa mga unibersidad kag estudyante.

Lakip sa mga ginmandu sang CHED dapat nga bakunado ang mga magsulod sa atubangay nga mga klase. Pero pila ka semana na lang antes magbukas ang semestre sa Enero 2022 wala pa nabakunahan ang nagalab-ot sa katunga sang 4 milyong rehistrado nga estudyante sa kolehiyo. Lapas sa tawhanong a kinamatarung kag sa layi ang pilit nga pagpabakuna kag mga iskema nga “No Vaccine, No Work/No Salary/No face-to-face classes,” suno sa ACT Teachers.

Wala man sa plano sang gubyrno nga pondohan ang libre nga Covid-19 test para sa mga estud-

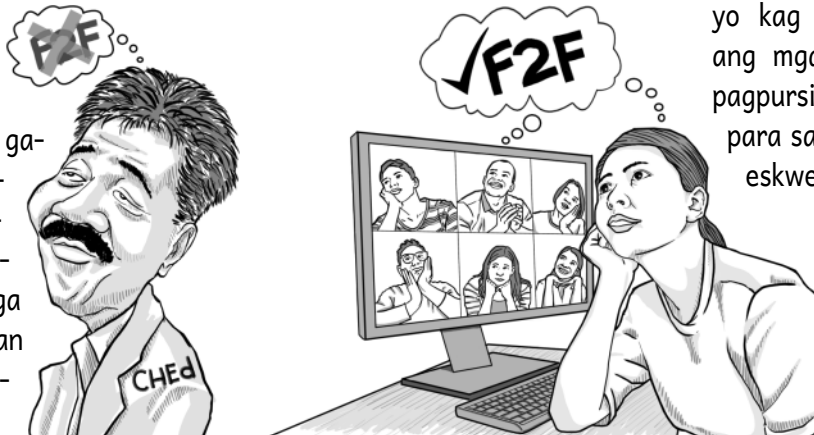
yante.

Ang mga kolehiyo kag unibersidad man ang bahala sa pag-“retrofit” o liwat pag-areglo sang mga pasilidad para magsanto sa mga pagsulondan pareho sang *social distancing*, bentilasyon, paghugas sang kamot kag iban pa.

Samtang, sa ginaproponer nga badyet para sa 2022, ginbuhinan sang 17% ang badyet sang mga pangpubliko nga kolehiyo kag unibersidad halin ₱85.95 bilyon pakadto ₱71.2 bilyon. Ginadahilan sang CHED nga indi buot hambalon sang pag-“retrofit” kinahanglan magtukod sang dugang nga mga klasrum. Lakip sa ginamandu sang ahensya ang estilo sa United Kingdom kon sa diin apat ka adlaw lang ang mga atubangay nga klase, kag 10-17 adlaw ang *online*. Indi pareho sa Pilipinas, libre kag madali maakses ang *testing* sang tanan nga mga estudyante.

Ginpabay-an man ang mga estudyante nga nakaumpisa na sang atubangay nga klase. Sa kaso sang UPM, madamo sa mga estudyante nga nakaklase sang atubangay nagalab-ot sa pag-untat bangud sa kakulangan sang panggasto. Wala sang anuman nga ginhatag nga akomodasyon, transportasyon o subsidyo para sa mga estudyante, labi na sa mga naghaling sa malayo nga prubinsya.

Sining ulihi, lubos nga naghugas-kamot ang CHED sa pagsiling nga indi na kinahanglan magpangayo sang pahanugot ang mga kolehiyo kag unibersidad. Magaatubang ang mga pinuno sang ahensya sa pagpursiger sang mga estudyante para sa tunay kag luwas nga balik-eskwela. Siling sang mga nainterbyu nga estudyante sa UPM nga padayon sila nga magduso sang mas maayo nga opsyon para sa ila mga kaklase kag bilog nga sektor. AB

\$1,000

kada segundo

ang kita sang **Pfizer, BioNTech** kag **Moderna** subong nga tuig halin sa **baligya sang bakuna batuk sa Covid-19**. Nagabalibad ang mga ini nga ipaambit ang “recipe” sang ila bakuna para makamanupaktura sang mas madamo kag mas barato ang mga imol nga pungsod.

Ginkuhaan: People's Vaccine Alliance

500+

milyon

pumuluyo sa bilog nga kalibutan ang naduso o ginaduso

sa **sobra nga kaimulon** dulot sang pagbayad nila para sa mga serbisyo pang-ikaayong lawas halin sa kaugalingon nila nga bulsa antes pa magpandemya. Sobra nga mas daku pa ini subong.

Ginkuhaan: World Health Organization

293

mamamahayag ang ginkulong,

24

ginpatay

66

desaparecidos

sa nagkalainlain nga bahin sang kalibutan. Lakip sa mga nakulong si **Frenchie Mae Cumpio** sang alternatibong pahayagan nga Eastern Vista sa Eastern Visayas.

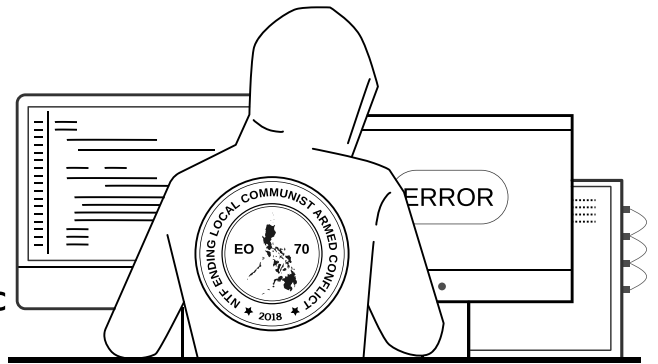
Ginkuhaan: Committee to Protect Journalists

695MB

kada segundo sa sulod sang 24-oras

ang bumuhos sa **Philippine Revolution Web Central**, ang website sang Partido, sang una nga semana sang Nobyembre. Tuyo sini nga lunuron ang **PRWC** kag indi maakses sang publiko.

Ang **NTF-Elcac** ang ara sa likod sang atake nga ini sa PRWC. Nagapadayon ang atake gani indi pa normal ang operasyon sang website.

7

ang orihinal nga mga kaso para sa diskwalipikasyon ni Ferdinand Marcos Jr.

bilang kandidato pagka-presidente sa eleksiyong 2022 ang napasaka sa Comelec.

Ginkuhaan: Comelec

Bagyong Odette

super-bagyo nga nag-igo

sa **Visayas** kag **naaminhang Mindanao** sang **Disyembre 17**. Sa inisyal nga report, 375 katawo ang napatay kag P5 bilyon ang balor sang halit nga dulot sini.

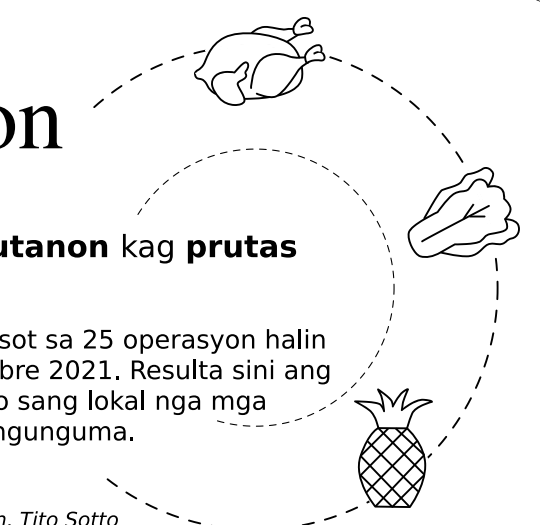

₱1 bilyon

balor sang karne, utanon kag prutas

ang iligal nga ginpalusot sa 25 operasyon halin Mayo tubtob Nobyembre 2021. Resulta sini ang labi pa nga pagkaputo sang lokal nga mga mangingisda kag mangunguma.

Ginkuhaan: Upisina ni Sen. Tito Sotto

Tatlo, ginpatay sa Negros

DUHA KA SIBILYAN kag isa ka Pulang hangaway nga wala na sa kahimtangan nga magbato ang ginpatay sang mga armadong pwersa sang estado sa isla sang Negros sa nagtaliwan nga duha ka semana. Samtang, isa ka mamahayag ang ginpatay sa Samar.

Gindukot kag gintortur ang hangaway nga si Florida Ceballos (Ka Kelly) kag iya upod nga sibilyan nga si Wilfredo Fuentes sang Disyembre 8 sa Kabankalan City, Negros Occidental. Bangkay na sang gintuhaw sila halin sa isa ka himu-himo nga engkwentro sang 94th IB sa Barangay Buenavista, Himamaylan City sang Disyembre 14.

Ginpatay sang duha ka armadong lalaki si Henry Hermoso, isa ka anay upisyal sa barangay, sa iya balay sa Barangay Puan, Villahermoso, Negros Oriental sang Disyembre 8. Madugay na nga biktima sang pagpang-ipit kag *red-tagging* sang militar si Hermoso nga nagtulod sa iya nga magsaylu-saylo sang balay.

Samtang, ginpatay sa Calbayog City, Samar ang mamahayag nga si Jess Malabanan sang Disyembre 8. Si Malabanan nangin kabahin sang pagreport sang Reuters angut sa “gera kontra-droga” sang rehimeng Duterte. Dulot sang mga pamahug sa iya kabuhi, ginbuligan siya sang Reuters nga temporaryo nga magpuyo sa Samar. Myembro siya sang grupo sang mamahayag sa Pampang.

Pag-extradite kay Assange sa US, ginpakamalaut

NAG-AGUM SANG PAGPAKAMALAUT ang pagdampig sang korte sa United Kingdom sang Disyembre 11 sa petisyon nga pilit nga pagsaylo sa kulungan sa US ang bantog nga mamahayag kag tagapundar sang Wikileaks nga si Julian Assange. Una nga napunggan ang pag-extradite kay Assange sang Enero sang magdesisyon ang isa ka lokal nga korte batuk diri para protektahan si Assange kag iya kalusugan sa pagpamensar.

Samtang ginabista ang kaso, nai-stroke si Assange sa Belmarsh Prison kon sa diin siya nabilanggo sa UK. Magaatubang siya sa 175-tuig nga pagkabilanggo engkaso madayon ang pag-extradite sa iya sa US.

Ginkasuhan sang US si Assange sang 18 kasong kriminal sa idalom sang Espionage Act kag Computer Fraud and Abuse Act bangud sa pagpublisar sang Wikileaks sang mga pahayag angut sa linibo nga sikretong dokumento sang militar sang US kag mga dokumento nga diplomatiko, pangunahon sang 2009 kag 2010. Ginbuyagyag sa amo nga mga report ang mga krimen sang imperyalismong US sa nagkalainlain nga bahin sang kalibutan, labi na sa mga interbensyunista nga gera sini sa Iraq kag Afghanistan.

Gintawag sang Committee to Protect Journalists ang desisyon nga “tikang nga malala nga magahalit sa pamahayag.” Siling sini, naglatag ang desisyon sang “problema nga ligal nga mahimo pagasundan sang mga hitabo sa mga mamahayag.”

Pagpamilit sa bihag, lapas sa pagsulondan sa gera

NAGPAHAYAG SANG PAGKABALAKA ang Karapatan-Southern Tagalog (ST) sa kahimtangan ni Justine Kate Raca, isa ka bihag sa gera sang Armed Forces of the Philippines (AFP), bangud sa pila ka adlaw na niya nga pagkabilanggo sa kampo sang 3rd Marine Brigade sa Barangay Tiniguiban, Puerto Princesa City, Palawan. Gindakop si Raca pagkatapos ang isa ka inaway sang Disyembre 10 sa Barangay Tinitian, banwa sang Roxas.

Nagdesisyon si Raca nga magpakita kag magsurender pagkatapos makabulag siya sa iya nga yunit kag naipit sa nakapokus nga operasyon militar sa erya. Ginhimo niya ini dala sang tuman nga kahadlok nga indi pagrespetuhon sang nagaoperasyon nga mga suldado ang iya mga kinamatarung bilang hangaway nga wala na sa sitwasyon nga magbato.

Suno sa Karapatan-ST, lapas sa mga kinamatarung ni Raca nga ikulong siya sa kampo militar para piliton siya nga magpirma sa mga papeles para sa pagsurender kag magpaidalom sa anuman nga mga padihot o programa sang AFP. Maathag nga nagaagi siya sang sikolohikal nga tortur para magsunod sa iya wala sang kutod nga pirme sa poder sang mga suldado nga tuman niya nga ginakahadlukan. Lapas ang ini nga pagtratar sa kasugtanan sa pagrespeto sa kinamatarung sang mga bihag sa gera o nagsurender na nga nakasaad sa International Humanitarian Law kag Comprehensive Agreement on Respect for Human Rights and International Humanitarian Law.

Una nga unyon sa Starbucks sa US, natukod

NATUKOD SA LABING UNA nga kahigayunan sang mga mamumugon sang kumpanyang Starbucks sa US ang isa ka unyon sang Disyembre 10 sa Buffalo, New York. Ang Starbucks isa ka restoran nga kilala sa pagbaligya sang ilimnon nga kape.

Gintawag ang kadalag-an bilang “mayor nga hitabo sa kasaysayan sang kahublagaan sa pangabudlay sa US.” Ini bangud halin nga magpabutyag sang kagustuhan nga mag-union ang mga barista, wala untat ang pagtuyo sang kumpanya para indi ini mapatuman. Laki sa anti-union nga mga taktika ang pagbantay sa mga mamumugon samtang nagatrabaho sila, pagmiting kag direkta nga pagpanawagan sa ila para magboto sang “no” sa eleksyon.

Daku nga implikasyon sang unyon nga ini sa 394,000 empleyado sang Starbucks nga nagalapta sa mga syudad sang US kag pati sa ibang bahin sang kalibutan. Ginasenyas sini ang posibilidad sang pagtukod sang unyon sa isa sa pinaka-kontra sa unyonismo kag barat nga kumpanya. Sa US, ginapabilin sini sa \$14 kada oras ang sweldo sang mga barista bisan pa ginpasa-kaan na sang ibang mga kumpanya nga mas gamay diri ang minimum nga sweldo sang tubtob \$17 kada oras.

Labaw nga indi pagkaalalangay bunga sang kapitalismo

Indi mabalibaran bisan sang mga burges nga ekonomista ang paglala sang indi pagkaalalangay sa tunga sang pinakadaku nga kapitalista sa isa ka bahin kag sang mga mamumugon kag ginapigos nga pumuluyo sa pihak nga bahin bunga sang wala sang renda nga konsentrasyon sang kapital sa pangkalibutanon nga sakop. Labi ini nga nagtingkad sa tunga nga pagdalasa sang Covid-19. Samtang hagmak ang bilog nga mga ekonomya dulot sang lapnagon nga restriksyon sa paghulag kag produksyon, naglab-ot sa wala pa nalab-ot nga lebel ang paghabok sang manggad sang pila ka kapitalista nga nagadomina sa baligyaanay kag pinansya sa bilog nga kalibutan.

Sobra nga konsentrasyon sang kapital

Ginmapa sang panalawsaw nga ginatig-uluhan World Inequality Report 2022 ang “paglala kag mutasyon” sang sobra nga di pagkaalalangay sa halambalanon sang kita kag manggad sa tunga sang mga pungsod, sang pumuluyo sa sulod sang mga pungsod, kag sa tunga sang mga pangpubliko kag pribadong sektor. Ang kita amo ang suhol o sweldo sang mga indibidwal kada adlaw, bulan o tuig, samtang ang manggad sumatotal sang ila nga mga propyedad nga may balor.

Halin 1820 tubtob 2020, naghampang sa 40% tubtob 60% sang pangkalibutanon nga kita ang nakuripon sang 10% pinakamanggaranon sa kalibutan samtang 2% lang ang nagkadto sa 50% pinakaimol nga pumuluyo.

Mas talalupangdon ang di pagkaalalangay sa halambalanon sang manggad. “Ara sa 76% sang manggad sa kalibutan ang ginapanag-iya han sang pinakamataas nga 10%,” suno sa panalawsaw. Resulta sini ang tuman kataas nga konsentrasyon sang kapital, kon sa diin uyat sang 10% pinakamanggaranon ang 60%-80% samtang “malapit sa zero” ang uyat sang pinakaimol nga 50%. Bisan sa mga sentro sang kapitalismo, ang manggad nga uyat sang ginatawag “nahanunga nga sahi” masami nga nakansela sang ila nga utang.

Sa nagligad nga 40 tuig, nagdaku ang nalista nga manggad sang mga pungsod pero nagbagsak ang netong manggad sang gubyrno. Sa

madamo nga pungsod subong, tuman ka gamay ang uyat nga manggad kag masami lumos sa utang ang mga gubyrno. Talalupangdon ini sa tuig 2020-2021 kon sa diin kinahanglan sang mga gubyrno nga mangutang sang 10% tubtob 20% sang tagsa-tagsa ka mga *gross domestic product* (GDP) sa pribadong bangko para magtuwang sa gasto sa pag-atubang sa pandemya nga Covid-19.

Pagginahum sang mga bilyunaryo

Nakuripon sang pinakamanggaranon nga 1% ang 38% nga dugang nga manggad sa bilog nga kalibutan halin 1995 tubtob 2021. Ini samtang nawisikan sang 2% lang ang mayorya sang pinakaimol sa pareho nga panahon. Nagtimbuok pataas ang bahin sang manggad sang mas gamay pang grupo nga 0.1% sang mga “super-manggaran” sang tubtob 11%.

Gintumod sang panalawsaw bilang mayor nga mga kabangdanan sang sobrang konsentrasyon sang kapital sa gamay nga grupo nga ini amo ang neoliberal nga mga polisiya sang lapnagon nga pribatisasyon kag deregulasyon sa pinansya, kakumbinar sang pagbaha sang buhis halin dekada 1980. Sa 2021, may ara na nga 2,582 indibidwal nga may manggad \$1 bilyon pataas. Sa mga ini, siyam ang may uyat nga \$100 bilyon pataas o abereyds nga \$147 bilyon (₱7.15 trilyon) kada isa —masobra pa sa nasyunal nga badyet sang Pilipinas para sa 2022.

Isa ang pandemya sa mga pana-

hon nga pinakadaku ang gindaku nga manggad sang mga bilyunaryo halin nga nagtuhaw ang kapitalismo. Sa US, naghabok ang manggad sang mga bilyunaryo sang 70% (\$3 trilyon) halin Marso 2020 tubtob Oktubre subong nga tuig, suno sa isa pa ka panalawsaw. Ginapakitakita sang mga bilyunaryo nga ini ang ila manggad sa mga kapritso pareho sang “pagbisita” sa kahawaan bilang turista, pagbakal sang mga pribadong eroplano kag yate para sa “nakadistansya nga byahe” kag wala sang hawid nga paghampang sa *stock market*.

(Sa pareho nga panahon, 97 milyong pumuluyo ang dugang nga natulod sa labaw nga kaimulon o nabuhi sang wala pa ₱90 kada adlaw. Sa tantya sang World Bank, malab-ot sa 711 milyon ang mabuhi sa tuman nga kaimulon sa katapusan sang 2021.)

Mga bilyunaryo nga Pilipino

Sa Pilipinas, may ara nga 2,919 bilyunaryo, kadam-an nga burgesya-kumprador. Ang pinakamanggaranon nga 50 sa ila may manggad nga ₱10-811 bilyon kada isa. Disyete sa mga ini nalakip sa listahan sang mga bilyunaryo sa balor nga dolyar sang Forbes Magazine. Sa report sang Forbes, nagdaku sang 41% ang manggad sang 13 nga pinakamanggaranon nga Pilipino halin Marso tubtob Septyembre 2021. Laki sa ila si Lucio Tan, nga naghugakom sang dugang nga ₱22 bilyon sa pihak sang pagdeklarar niya sang “pagkabangkrap” sang kumpanya niya nga Philippine Airlines kag pagpahalin sang mga mamumugon bangud kuno diri.

Sa panalawsaw sang Ibon Foundation, 28% ang gindaku sang manggad sang 40 sa mga kumprador sa Pilipinas sining tuig. Antes sini, halos 400% ang gindaku sang ila manggad halin 2006 tubtob 2019. Sa pihak nga bahin, nagtaas lamang sang 53% ang tunay nga kita sang basehang mga sektor. Pinakamataas ang ₱528,000 nga tuigan nga kita sang 80% nga mga Pilipino. AB